

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

REZOLIUCIJOS

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETAS

553-IOJI PLENARINĖ SESIJA, MIŠRUS POSĖDIS, 2020 M. LIEPOS 15–16 D.

Rezoliucija dėl „Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto indėlio į Europos Komisijos 2021 m. darbo programą remiantis ad hoc grupės „EESRK indėlis į Europos Komisijos 2021 m. darbo programą“ darbu“

(2020/C 364/01)

Pranešėjai: **Petr ZAHRADNÍK**

Stefano PALMIERI

Jan DIRX

2020 m. liepos 15–16 d. plenarinėje sesijoje (liepos 16 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią rezoliuciją 140 narių balsavus už, 15 – prieš ir 17 susilaikius.

1. Įžanga

1.1. Savo rezoliucijoje dėl „EESRK pasiūlymų dėl ekonomikos atstatymo ir atgaivinimo priemonių po COVID-19 krizės“⁽¹⁾ EESRK nurodė palankiai vertinantis ir visapusiškai remiantis Europos Komisijos pasiūlymus – priemonės „Next Generation EU“ planą ir bendrą 2021–2027 m. laikotarpio ES biudžetą. Komitetas tikisi, kad atsižvelgiant į atsigavimo ir atstatymo po koronaviruso krizės poreikį, šiuose planuose Komisijos pateiktos gairės bus visiškai ir konkrečiai perkeltos į 2021 m. Komisijos darbo programą.

1.2. EESRK manymu, darbo programoje visas dėmesys turėtų būti sutelktas į ekonomikos ir visuomenės restruktūrizavimą ir tobulinimą remiantis šiais principais: žmogaus ir socialinių teisių apsauga, demokratinėmis vertybėmis ir teisinės valstybės principais, visišku bendrosios rinkos potencialo išlaisvinimu, darnaus vystymosi tikslų (DVT) pasiekimu, žiedinės ekonomikos kūriniu ir neutralaus poveikio klimatui užtikrinimu ES ne vėliau kaip iki 2050 m., taip pat geru valdymu ir demokratine atskaitomybe.

1.3. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad Komisijos pasirinkti šeši pagrindiniai užmojai (Europos žaliasis kursas, prie skaitmeninio amžiaus prisitaikiusi Europa, žmonėms tarnaujanti ekonomika, pasaulyje stipresnė Europa, europinės gyvenamosios propagavimas ir naujas postūmis Europos demokratijai) yra tvirtas pagrindas 2021 m. darbo programai parengti. Galbūt dabar reikėtų didesnę dėmesį skirti investicijoms ir būtinybei jas didinti, be kita ko, įgyvendinant šiuo metu

⁽¹⁾ Rezoliucija dėl ekonomikos atstatymo ir atgaivinimo priemonių po COVID-19 krizės (OL C 311, 2020 9 18, p. 1).

priimamas priemonės. Kai kurie būsimos darbo programos aspektai aptarti Komisijos komunikate dėl Europos ekonomikos gaivinimo plano ⁽²⁾, o nauji pasiūlymai bus aptarti rugsėjo mėn. Komisijos pirmininkės U. von der Leyen pranešime apie Sąjungos padėtį, taip pat ketinimų rašte Europos Parlamentui ir Tarybai. EESRK taip pat palankiai vertina pakoreguotą 2020 m. darbo programą, kurioje reaguojama į COVID krizę ir apžvelgiami artimiausios ateities pokyčiai.

1.4. EESRK palankiai vertina tai, kad, reaguodama į COVID-19 pandemiją, Europos Komisija pakoregavo savo 2020 m. darbo programą, siekdama paskatinti Europos ekonomikos atsigavimą. Komisija peržiūrėjo savo darbo tikslus ir suteikė prioritetus veiksams, kurie yra būtini siekiant paskatinti Europos ekonomikos atsigavimą ir atsparumą, kartu išsipareigodama įgyvendinti savo pavyzdines iniciatyvas – Europos žaliąjį kursą ir skaitmeninę strategiją, nes jos yra itin svarbios siekiant naujo postūmio Europos ekonomikai, taip pat siekiant kurti atsparesnę, tvarią, sąžiningą ir klestinčią Europą. Ji atkreipia dėmesį į tai, kad devynių iniciatyvų įgyvendinimas buvo atidėtas iki 2021 m.

1.5. Ypač dabar, kai suvokiame, koks svarbus yra valstybių bendradarbiavimas šiais krizės laikais, EESRK tikisi, kad būsima konferencija dėl Europos ateities padės sustiprinti ir pagilinti ES institucinę struktūrą ir užtikrinti tikrą ES projekto atsinaujinimą, kad Europa pajėgtų atremti ateinančių dešimtmečių iššūkius. Todėl Komisija gali tikėtis visapusiškos Komiteto paramos.

1.6. EESRK yra įsitikinęs, kad visuomenės ir ekonomikos atgaivinimo ir atstatymo procesas bus įmanomas tik jame aktyviai dalyvaujant pilietinės visuomenės organizacijoms ir socialiniams partneriams.

1.7. Tolesniuose skyriuose ir punktuose Komitetas pateikia savo konkrečius pasiūlymus dėl 2021 m. darbo programos pagal Komisijos šešis pagrindinius užmojus.

2. Europos žaliasis kursas

2.1. Žaliasis kursas

2.1.1. ES žaliąjį kursą taip pat galima vertinti kaip veiksmingą priemonę siekiant tvariai išjudinti ekonomiką didžiulėmis investicijomis, kuriomis būtų remiami būtini struktūriniai pokyčiai, kurių Europai nepavyks išvengti. Šiuo požiūriu tai būtų galima vertinti kaip galimybę padėti ekonomikai atsigausti ilgesniu laikotarpiu. Reikia pasiekti naują susitarimą dėl Europos, kad šiuo tikslu būtų galima sutelkti pakankamus viešojo ir privačiojo sektoriaus finansinius išteklius ir patvirtinti naują valdymo sistemą siekiant tai sėkmingai įgyvendinti praktikoje.

2.1.2. EESRK tvirtai pasisako už perėjimą prie žiedinės ekonomikos. EESRK iki šiol aktyviai palaikė šioje srityje įgyvendinamas plataus užmojo politikos priemones, aktyviai dalyvaudama Europos žiedinės ekonomikos suinteresuotųjų subjektų platformos veikloje. Efektyvus išteklių naudojimo srityje Komitetas seniai ragina Komisiją persvarstyti ekologinio projektavimo teisės aktus ir susijusius produktų politikos teisės aktus, palaipsniui įtraukti privalomuosius efektyvaus išteklių naudojimo reikalavimus produktų projektavimui ir patvirtinti naujas viešųjų pirkimų procedūras, kuriomis būtų skatinami žiediniai produktų ir naujo verslo modeliai, kartu atsižvelgiant į ekonomines aplinkybes pasibaigus COVID krizei ir realias galimybes įvykdyti pokyčius

2.1.3. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad Nefinansinės informacijos atskleidimo direktyvos persvarstymas, kurio tikslas – gerinti atskleidžiamos nefinansinės informacijos, įskaitant informaciją apie tokius aplinkosaugos aspektus kaip biologinė įvairovė, kokybė ir apimtį, atidėtas iki 2021 m. EESRK nuomone, mokesčių politika apskritai turėtų būti reformuota atsižvelgiant į plataus užmojo klimato politikos tikslus, o į mokesčių sistemas ir kainodarą turėtų būti įtrauktos aplinkos apsaugos sąnaudos, įskaitant sąnaudas, susijusias su mažėjančia biologine įvairove. Tai turėtų paskatinti nacionalines mokesčių sistemas pertvarkyti taip, kad mokesčių našta būtų susieta ne su darbo jėga, o su tarša, pernelyg pigiai įvertintais ištekliais ir kitu netiesioginiu poveikiu aplinkai. Siekiant užkirsti kelią aplinkos būklės blogėjimui ir atitaisyti jai padarytą žalą, turi būti taikomi principai „naudotojas moka“ ir „teršėjas moka“.

2.1.4. EESRK palankiai vertina tai, kad biologinė įvairovė bus integruota į visas politikos sritis, kaip numatyta Komunikate dėl 2030 m. biologinės įvairovės strategijos ⁽³⁾. EESRK palankiai vertina tai, kad Komisija įdiegs naują Europos biologinės įvairovės valdymo sistemą. Tai padės struktūriškai išdėstyti prievoles ir išsipareigojimus ir parengti veiksmų gaires, padėsiančias juos įgyvendinti. Ji bus naudinga tiek BŽŪP, tiek Europos maisto sistemai, todėl galėtų padėti toliau didinti jų tvarumą. Įgyvendindama šią naują sistemą, Komisija įdiegs stebėsenos ir peržiūros mechanizmą, kuris apims aiškų

⁽²⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1590732521013&uri=COM:2020:456:FIN>

⁽³⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1590574123338&uri=CELEX%3A52020DC0380>

sutartų rodiklių rinkinį, padėsiantį reguliariai vertinti daromą pažangą ir esant būtinybei nustatyti, kokių taisomųjų veiksmų reikėtų imtis. Naudojant šį mechanizmą surenkami duomenys turi būti įtraukti į aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūrą ir padėti įgyvendinti Europos semestrą.

2.1.5. EESRK palankiai vertina Europos klimato teisės aktą, kuriame nustatytas visoms ES valstybėms narėms teisiškai privalomas bendras tikslas iki 2050 m. užtikrinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) poveikio neutralizavimą ir nustatyta sistema šiam tikslui pasiekti. Todėl EESRK mano, kad pasiūlymas dėl Europos klimato teisės akto yra viena iš priemonių, kuriomis galima prisidėti prie norimo ir būtino Europos ekonomikos atkūrimo⁽⁴⁾. Iki 2020 m. rugsėjo mėn. Komisija ketina parengti Sąjungos klimato tikslo iki 2030 m. peržiūrą atsižvelgiant į neutralaus poveikio klimatui tikslą ir išnagrinėti galimybę nustatyti naują tikslą – iki 2030 m. sumažinti taršą 50–55 proc., palyginti su 1990 m. lygiu, ir iki 2021 m. pateikti atitinkamus pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų teisės aktų. EESRK ragina Komisiją atitinkamuose pasiūlymuose dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų pasirinkti tikslą iki 2030 m. sumažinti taršą ne mažiau kaip 55 proc., taip reaguojant į didžiulį poreikį pasauliniu mastu mažinti išmetamųjų teršalų kiekį⁽⁵⁾.

2.1.6. Ekonomikos ir visuomenės reformos procesas iš tikrųjų bus įmanomas, jei jame, kaip pilietinės visuomenės organizacijų, asociacijų ir tinklų nariai, dalyvaus visi piliečiai. Todėl valstybės narės ir ES turi užtikrinti, kad į šį sudėtingą procesą būtų įtraukti visi, ypač pažeidžiamiausi visuomenės nariai.

2.1.7. Klimato politikos veiksmai ir tvarumo išpareigojimai turi atsidurti ekonomikos gaivinimo ir atstatymo politikos priešakyje, kad ES ateitis nebebūtų siejama su dideliu išmetamu anglies dioksido kiekiu.

2.1.8. Daugiametėje finansinėje programoje reikės padidinti finansavimą ir paskirti pakankamai lėšų investicijų poreikiams patenkinti, kad būtų užtikrintas realus ir visapusiškas perėjimas prie žaliosios ekonomikos. Taip pat svarbu toliau teikti pirmenybę kitiems aplinkosaugos klausimams, kaip antai dirvožemio, žemės ir jūrų apsaugai, kurių svarbos, nepaisant COVID-19 krizės ir jai pasibaigus, negalima nuvertinti.

2.1.9. Būtina toliau didinti energetinį saugumą visais lygmenimis ir stiprinti visuomenės atsparumą, pvz., parengiant renovacijos programas. Kaip ir anksčiau, svarbus tarpvalstybinis bendradarbiavimas energetikos srityje ir ES valstybės siejančios energetikos tinklų jungtys, taip pat svarbu skatinti labiau diversifikuoti tiekimo šaltinius, pavyzdžiui, užsitikrinant platesnes skirtingų rūšių atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir esamų energijos kaupimo sprendimų pasirinkimo galimybes.

2.1.10. Pažangą siekiant ES tikslo užtikrinti neutralų poveikį klimatui galima paspartinti didinant elektros energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių ir iš mažai anglies dioksido išskiriančių šaltinių naudojimą, elektrifikuojant tuos sektorius, kuriuose vis dar pasikliaujama iškastiniais energijos ištekliais. Nacionaliniai energetikos ir klimato srities planai yra svarbus žingsnis siekiant užtikrinti energetikos sąjungos kūrimą ir Europos žaliąjį kursą.

2.1.11. Atsižvelgiant į Europos klimato teisės akte nustatytą tikslą iki 2050 m. užtikrinti neutralų ES poveikį klimatui, ypatingą dėmesį reikia skirti transporto sektoriui. Iš tiesų šiame sektoriuje į aplinką išmetamo CO₂ kiekis vis dar didėja, bet, siekiant įgyvendinti neutralaus poveikio klimatui tikslą, iki 2050 m. transporto išmetamųjų teršalų kiekį reikės sumažinti 90 proc.

2.1.12. EESRK paragino įgyvendinant Europos žaliąjį kursą parengti atnaujintą ES miškų strategiją po 2020 m. Naujoji strategija galėtų pagrįstai apimti laikotarpį iki 2050 m. Visuose sektoriuose turėtų būti pripažinta miškų, miškininkystės ir su mišku susijusių pramonės šakų svarba siekiant šių tikslų ir tai turėtų paskatinti veiksmingesnį visų sektorių bendradarbiavimą.

2.1.13. EESRK mano, kad prisitaikymo veiksmais galima reikšmingai padėti užtikrinti, kad tvari pertvarka ir ekonomikos atstatymas po COVID-19 krizės būtų įgyvendinami teisingiau. Bendruomenėms ir regionams, patyrusiems didesnę nei vidutinę neigiamą klimato kaitos poveikį, reikėtų padėti atremti šį poveikį ir patiriamą riziką. Tai ypač pasakytina apie bendruomenes ir regionus, kurių dabartinis ir ankstesnis išmetamas ŠESD kiekis yra mažesnis nei vidutinis.

⁽⁴⁾ NAT/784 dėl Europos klimato teisės akto (žr. šio Oficialiojo leidinio p. 143).

⁽⁵⁾ Žr. 4 išnašą.

2.1.14. EESRK vertina tai, kad pakoreguotoje Komisijos 2020 m. darbo programoje pakankamai išsamiai aptariamas Europos žaliasis kursas ir jis palyginti tolygiai įtraukiamas į kiekvieną pagrindinę programos dalį. Komitetas ypač pabrėžia ypatingą dėmesį skirtą tvaraus perėjimo prie žaliosios ekonomikos finansavimui, ypač Europos žaliojo kurso investicijų planui ir Teisingos pertvarkos fondui. Be to, kitos pakoreguotoje darbo programoje nurodytos svarbios sritys, pavyzdžiui, darnus ir pažangus judumas, tvari gamyba ir vartojimas, maisto sistemų tvarumas arba energetikos sektoriaus priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas, yra labai svarbios siekiant šio tikslo. EESRK mano, kad ir 2021 m. Komisijos darbo programoje daugiausia dėmesio bus sutelkta būtent į šias iniciatyvas.

2.2. Investavimo prioritetai

2.2.1. Į ekonomikos gaivinimo planus investuojamos viešosios lėšos turėtų ne tik padėti atkurti Europos ekonomiką ir visuomenę, bet ir gerokai sumažinti paskesnių sukrėtimų poveikį, todėl jos turėtų būti investuojamos į atsparią, įtraukią ir klimatui nekenkiančią ekonomiką (vadinamąją gerbūvio ekonomiką).

2.2.2. Visą ekonomikos gaivinimo laikotarpį viešojo ir privačiojo sektorių lėšos turėtų būti investuojamos vadovaujantis ES tvaria finansų taksonomija, siekiant paspartinti perėjimą nuo teršiančių prie žaliųjų sektorių.

2.2.3. Būtina užtikrinti, kad naujoje DFP būtų paskirta pakankamai išteklių darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimui ir kovai su klimato kaita ir kartu būtų laipsniškai atsakoma priešingus rezultatus duodančio finansavimo (pavyzdžiui, iškastiniam kurui).

2.2.4. Beveik visą dešimtmetį po 2009 m. krizės Europos ekonomikoje buvo susidaręs investicijų deficitas. Siekiant pasiekti pakankamų rezultatų, būtina atgaivinti investicijas. Būtent todėl EESRK vertina pasiūlymą dėl atkūrimo plano, kuriame daugiausiai atsižvelgta į „Next Generation EU“ programą ir jos ramsčius bei pakoreguotą 2021–2027 m. daugiametę finansinę programą. Priemonę „Next Generation EU“ galima laikyti ypatingu ir kartu būtinu bei skubiu žingsniu, siekiant pagerinti investavimo aplinką ES. Tai išsamiau aptarta, pavyzdžiui, EESRK nuomonėje ECO/523 ⁽⁶⁾.

2.2.5. EESRK pažymi, kad investicijos nėra tarp Komisijos kadencijos iki 2024 m. laikotarpio politikos tikslų, be to, kalbant apie konkrečias iniciatyvas, joms skirta nepakankamai dėmesio pakoreguotoje 2020 m. darbo programoje. Todėl EESRK rekomenduoja investicijomis grindžiamas iniciatyvas įtraukti į 2021 m. darbo programą, įskaitant pastangas sutelkti privačiąsias investicijas būsimo ES tvarios ekonomikos vystymo tikslais.

3. Prie skaitmeninio amžiaus prisitaikusi Europa

3.1. COVID-19 krizė atskleidė, kad skaitmeninė revoliucija atlieka svarbų vaidmenį didinant mūsų bendruomenių atsparumą krizėms. Svarbiausia yra investuoti į esminių paslaugų skaitmeninimą ir stiprinti vyriausybių, teisės aktų leidėjų ir viešųjų įstaigų gebėjimą teikti savo paslaugas krizės metu. Kartu turime suvokti, kad skaitmeninės technologijos yra tik priemonė, o ne galutinis tikslas. Turime prisiminti viešąją atsakomybę už skaitmeninių technologijų sistemą ir orientuoti ją į aukštus tvarumo standartus, įskaitant tvirtas demokratines ir technologines apsaugos priemones, kartu taikydami išlaidų ir žinių rėmimo priemones, kad nė vienas neliktų nuošalyje. Tai reiškia, kad, vadovaujantis Europos prieinamumo aktu, reikia užtikrinti, kad skaitmeninė revoliucija garantuotų prieinamumą daugiau kaip 100 mln. ES neįgaliųjų.

3.2. Ekonomikos atgaivinimo procese skaitmeninimas ir suteikia galimybių, ir kelia tam tikrą pavojų. Būtent inovacijų srityje ES gali tapti lydere, pavyzdžiui, blokų grandinės technologijų srityje, kurioje ES užima pirmąją poziciją. Blokų grandinė kaip technologija (ne bitkoinas) yra demokratinių vertybių nešėja, užtikrinanti skaidrumą ir suteikianti galimybę tobulinti valdymo struktūras. Tačiau būtina valdyti su skaitmeninimu siejamą riziką, kaip antai tolesnį nedarbą, skaitmeninę marginalizaciją ir socialinę atskirtį. Taip pat reikia rasti būdų, kaip pasinaudoti galimybėmis ir kartu sumažinti dėl to kylančią riziką aplinkoje, kurioje ES siekia išsaugoti savo konkurencingumą pasauliniu mastu.

3.3. Svarbu išsaugoti Europos teisių, standartų ir vartotojų politikos modelį. Dėl to ES ir yra unikali. Pavyzdžiui, skaitmeninimo srityje ES dirbtinio intelekto (DI) etikos kodekse ES požiūris į „žmogaus atliekamo proceso valdymą“ skiriasi nuo kitų pasaulio regionų koncepcijos. Šis požiūris, grindžiamas pagrindinėmis teisėmis ir laisvėmis, yra ES modelio dalis ir turėtų būti išsaugotas, nepaisant šiuo metu susiklosčiusios atšiauresnės konkurencinės aplinkos.

⁽⁶⁾ Žr. šio Oficialiojo leidinio p. 124.

3.4. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad svarbu, jog galimybė naudotis skaitmeninėmis technologijomis būtų užtikrinta visoms visuomenės grupėms, ypač galimybė dirbti nuotoliniu būdu ir naudotis skaitmeninėmis paslaugomis, įskaitant elektroninę prekybą ir e. sveikatos sistemą.

3.5. Pandemija atskleidė, kad skaitmeninimas švietimo srityje nėra visiems visuomenės nariams vienodai prieinama galimybė, dėl to gali kilti papildomų problemų, susijusių su mokymosi rezultatais ir mokymosi galimybėmis. Todėl būtina įgyvendinti priemones, kuriomis remiami palankių sąlygų neturintys asmenys ir kurios taip padeda išvengti segregacijos.

3.6. Reikia nuolat atnaujinti dirbtinio intelekto ir skaitmeninio teisinę sistemą, kad būtų žengiama koja kojon su technologine pažanga, visų pirma sprendžiant skaitmeninių ryšių saugumo klausimą tiek tinklų, tiek turinio požiūriu.

3.7. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad Komisija iki 2021 m. atideda pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo teisės akto dėl dirbtinio intelekto poveikio, įskaitant jo poveikį saugumui, atsakomybei, pagrindinėms teisėms ir duomenims. Komitetas ragina Komisiją: i) skatinti mokslinių tyrimų daugiadiscipliniškumą, įtraukiant kitas disciplinas, tokias kaip teisė, etika, filosofija, psichologija, darbo srities mokslai, humanitariniai mokslai, ekonomika ir kt.; ii) įtraukti atitinkamus suinteresuotuosius subjektus (profesines sąjungas, profesines organizacijas, verslo organizacijas, vartotojų organizacijas, NVO) į diskusijas DI klausimais ir kaip lygiaverčius partnerius į ES finansuojamus mokslinius tyrimus ir kitus projektus, pavyzdžiui, viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę dėl dirbtinio intelekto, sektorių dialogus, DI diegimo programą viešajame sektoriuje ir į kelrodį centrą; ir iii) toliau šviesti ir informuoti plačiąją visuomenę apie DI teikiamas galimybes ir keliamus iššūkius. Komitetas taip pat rekomenduoja Komisijai išsamiau apsvarstyti DI poveikį visoms pagrindinėms teisėms ir laisvėms, įskaitant, pavyzdžiui, teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, į sąžiningus ir atvirus rinkimus, į susirinkimus ir demonstracijas, taip pat teisę nebūti diskriminuojamam. EESRK ir toliau nepitaria jokiame DI teisiniame subjektiškumui. Pritarus DI teisiniame subjektiškumui, civilinę atsakomybę reglamentuojanti teisė prarastų prevencinį taisyklingą poveikį, be to, gali kilti rimtas pavojus dėl neatsakingo elgesio tiek plėtojant, tiek naudojant DI, jeigu dėl to atsirastų galimybė piktnaudžiauti (?).

3.8. Augant išmaniųjų telefonų naudojimo mastui ir atsiradus 5G ryšio tinklams, labai svarbus Europos Sąjungoje naudojamų skirtingų programėlių ir tinklų sąveikumo klausimas, ypač susiklosčius nepaprastai padėčiai.

3.9. Atsižvelgiant į tolesnę pažangą skaitmeninio srityje, taip pat didėjantį skaitmeninio poveikį asmeniniam, socialiniam ir profesiniam gyvenimui ir visiems sektoriams, būtina pasirūpinti, kad piliečiai būtų mokomi naudotis skaitmeninėmis technologijomis ir reikia imtis veiksmų siekiant išvengti jų skaitmeninės atskirties.

3.10. Ne veltui Europos pasirengimas skaitmeniniam amžiui yra vienas iš svarbiausių prioritetų, taip pat aiškiai aptariamasis pakoreguotoje 2020 m. darbo programoje. EESRK vertina atkaklias Europos Komisijos pastangas tęsti darbus ne tik tokiose srityse kaip dirbtinis intelektas, skaitmeninės paslaugos, kibernetinis saugumas, skaitmeniniai prietaisai ir vartotojams skirti technologiniai sprendimai, bet ir darbus, susijusius su skaitmeniniais finansais. EESRK ypač palankiai vertina pasiūlytoje naujoje Europos pramonės strategijoje skaitmeninėms technologijoms skirtą ypatingą dėmesį. Skaitmeninimas taip pat įtrauktas į Aviacijos paslaugų dokumentų rinkinį. EESRK taip pat labai vertina tai, kad skaitmeninio klausimas minimas aptariant siūlomas prioritetines Europos mokslinių tyrimų erdvės sritis.

4. Žmonėms tarnaujanti ekonomika

4.1. Turime atkurti savo ekonomikos valdymą, remdamiesi atsparia, tvaria ir įtraukia Europos ekonomikos sistema. Mes siekiame ne mechaniško ekonomikos atsigavimo, bet veikiau kokybišką ekonominės politikos valdymo pokyčių.

4.2. Bendras krizės poveikis dar neįvertintas, o ekonomikai atstatyti ir atgaivinti prireiks nemažai pastangų. Todėl būtina kuo skubiau įgyvendinti 2020 m. gegužės mėn. pasiūlymus dėl ekonomikos gaivinimo priemonės ir sustiprintos DFP. Mes taip pat turime būti pasirengę tolesnėms priemonėms ir jau priimtų priemonių pakeitimams, jeigu tai būtų pagrįsta atsižvelgiant į besikeičiančią padėtį.

4.3. Komisija raginama toliau naudoti semestrą kaip ekonomikos atsigavimą skatinančią priemonę, atsižvelgiant į įgyvendinant Europos semestrą nustatytus investavimo ir reformų prioritetus. Komitetas palankiai vertina tai, kad pastaruoju metu siekta labiau atsižvelgti į socialinius klausimus ir Europos žaliąjį kursą, taip pat palankiai vertina ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės įgyvendinimą pagal semestrą. Europos semestro metu Komisija turėtų padėti euro zonos valstybėms narėms įgyvendinti visas priemones, kurios yra būtinos siekiant užtikrinti didesnę konvergenciją ir integraciją ekonomikos srityje. Tai gali būti bendra palankios fiskalinės politikos kryptis visai euro zonai, kuri padėtų išsivaduoti iš dabartinės krizės.

(?) INT/894 dėl baltosios knygos „Dirbtinis intelektas“ (žr. šio Oficialiojo leidinio p. 87).

4.4. Dėl visų kitose politikos srityse nustatytų prioritetų ir veiksmų reikės sukurti naują ekonomikos valdymo sistemą, kuri atitiktų šiandieninės makroekonominės situacijos keliamus iššūkius ir suteiktų galimybę Sąjungai ir jos valstybėms narėms įgyvendinti strategines pramonės, konkurencingumo, socialinės, aplinkos ir prekybos politikos priemones. 2020 m. pradžioje Komisija pradėjo plataus masto viešas konsultacijas šia tema, bet jos buvo nutrauktos dėl COVID-19 krizės ir Stabilumo ir augimo pakte nustatytos bendrosios išvengimo sąlygos taikymo. Neturėtume tikėtis, kad 2021 m. galėsime tiesiog automatiškai vėl pradėti taikyti paktą. Todėl Komisija turėtų įgyvendinti naujas iniciatyvas Stabilumo ir augimo pakto reformai skatinti, kad būtų galima vienu metu užtikrinti stabilumą ir augimą.

4.5. Šiomis aplinkybėmis EESRK ragina vykdyti simetriškesnę makroekonominę koregavimą, kurį turėtų atlikti tiek deficitą, tiek ir perteklių turinčios valstybės narės. Visos valstybės narės turi turėti galimybę daugiau investuoti į viešąsias paslaugas, nes, kaip parodė krizė, viešosios paslaugos atlieka labai svarbų vaidmenį gelbėjant žmonių gyvybes ir kovojant su pandemija. Be to, Europos vadovai, taikydami ES fiskalines taisykles, turėtų atsižvelgti į vadinamąją subalansuoto biudžeto taisyklę, pagal kurią tam tikros valstybės investicijos neįtraukiamos į deficito skaičiavimus ir atsižvelgiama į dabartinio skolos lygio tvarumą.

4.6. Galiausiai, seniai raginama patvirtinti ilgalaikį euro zonos fiskalinės politikos stabilizavimo mechanizmą, nes galimų būsimų sukretimų atveju jis labai padėtų įgyvendinti Sąjungos anticiklinę politiką. Toks mechanizmas padėtų užtikrinti ilgalaikį nacionalinių viešųjų finansų stabilumą ir tvarumą ir būtų vertinamas kaip kitas būtinas žingsnis stiprinant Europos ekonominę ir pinigų sąjungą.

4.7. Ekonomikos atsigavimas po COVID-19 krizės iš esmės priklausys nuo Europos finansinių rinkų gebėjimų užtikrinti pakankamą likvidumą. Tinkamas finansų rinkų veikimas ir gebėjimo pasidalyti finansinę riziką didinimas taip pat yra būtini Europos ekonomikos atsparumui stiprinti. Todėl nedelsiant reiktų tęsti Europos finansų rinkų derinimą ir sujungimą, įskaitant bankų sąjungos sukūrimą ir kapitalo rinkų sąjungos stiprinimą. Peržiūrint bankų prudence taisykles, kad būtų galima įgyvendinti likusius Bazelio sistemos susitarimus, reikia atsižvelgti į padėties ES bankininkystės sektoriuje ypatumus. Be to, itin svarbu, kad finansų rinkos galėtų padėti vykdyti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką. EESRK nuomone, būtina įdėti daugiau pastangų siekiant integruoti tvarumą į finansų sektorių, todėl Komitetas palankiai vertina Komisijos siekį atnaujinti tvaraus finansavimo strategiją.

4.8. EESRK yra tvirtai įsitikinęs, kad, atsižvelgiant į ekonomikos skaitmeninimą, bet kokio pelno apmokestinimo teisių paskirstymo šalims taisyklių pakeitimai turi būti derinami visuotinai, todėl palankiai vertina glaudų Komisijos, valstybių narių ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) (Didžiojo dvidešimtuko (G 20)) bendradarbiavimą siekiant padėti parengti tarptautinį sprendimą. Jei nepavyks rasti tarptautinio sprendimo, ES turi apsvarstyti galimybę imtis savarankiškų veiksmų. Kova su mokesčių slėpimu ir vengimu mokėti mokesčius, taip pat kova su pinigų plovimu turi išlikti svarbiausiu darbotvarkės prioritetu.

4.9. Sanglaudos politika atliks svarbiausią vaidmenį siekiant užtikrinti subalansuotą ekonomikos gaivinimą, skatinant konvergenciją ir siekiant užtikrinti, kad niekas nebūtų paliktas nuošalyje. Finansinis lankstumas yra tikrai itin svarbus sanglaudos programoms ir suteiks valstybėms narėms galimybę pervesti lėšas atsižvelgiant į savo poreikius siekiant įveikti krizę. EESRK nuomone, reiktų nustatyti tikrovišką tvarkaraštį, kad lėšos kuo greičiau būtų paskirstytos valstybėms narėms. Įgyvendinant ES sanglaudos politiką 2021–2027 m. visas dėmesys ir toliau turėtų būti sutelktas į ekonomikos konkurencingumo išlaikymą pasitelkiant mokslinius tyrimus ir inovacijas, skaitmeninę pertvarką, taip pat į Europos žalojo kurso darbotvarkę ir darnų vystymąsi.

4.10. COVID-19 protrūkio sukelta sveikatos priežiūros sistemos ir ekonomikos krizė padidino esamą turto ir pajamų nelygybę ir aiškiai parodė, kad būtinas naujas visuomenės modelis, kuris būtų veiksmingesnis siekiant užtikrinti ekonominę ir socialinę sanglaudą, našumą ir teisingesnę turto pasidalijimą. Komisijai dabar skubiai reikia imtis tolesnių veiksmų dėl ankstesnių EESRK pasiūlymų, kurie padėtų priešinga kryptimi pakreipti didėjančios nelygybės tendenciją, kuri lemia atskirtį tarp skirtingų valstybių narių ir socialinių grupių ir prisideda prie kraštutinių pažiūrų judėjimų ir partijų iškilimo. Šiuo tikslu ES reikia imtis ryžtingų, valstybių narių pastangas papildančių veiksmų, kad būtų skatinamos investicijos į socialinę infrastruktūrą (švietimą ir mokymąsi visą gyvenimą, sveikatos priežiūrą, ilgalaikę priežiūrą ir socialinę priežiūrą, prienamą būstą), plėtojamas viešasis turtas, siekiant užpildyti rinkos sistemos spragas, kad fiskalinės pajamos būtų laipsniškai perorientuojamos nuo su darbu susijusių mokesčių į su turtu susijusius mokesčius, taip pat būtų sukurtas skaidrus duomenų apie visas pajamas ir turtą stebėjimo ir konsolidavimo mechanizmas, Europos lygmeniu būtų sukurtas bendrovių, kurios yra akcininkės, registras ir kt.

4.11. Atsižvelgdama į COVID-19 krizę, Komisija taip pat turėtų atlikti anksčiau įgyvendintų iniciatyvų, kuriomis siekta stiprinti ir skatinti Europos, kaip pasaulinės ekonomikos dalyvės, vaidmenį, rezultatų analizę. Ji turėtų papildomai analizuoti ir siūlyti konkretesnius būdus ir priemones, kuriais būtų stiprinamas tarptautinis euro vaidmuo, įvairinamos tiekimo grandinės ir skatinamos tam tikruose strateginiuose sektoriuose taikomos europinės taisyklės bei standartai, siekiant užtikrinti atsparesnį Europos atsaką į trečiųjų šalių taikomas ekstrateritorialias sankcijas ir laipsniškai pereiti prie bendro Europos atstovavimo tarptautiniuose finansiniuose forumuose.

4.12. Ekonominė gerovė turi būti atsieta nuo aplinkos būklės blogėjimo ir socialinio išsekimo. Tokie modeliai, kaip žiedinė ekonomika, bendro vartojimo ir bendradarbiaujamoji ekonomika, suteikia naujų galimybių užimtumo, atsakomybės ir inovacijų srityse, taip pat juos taikant pertvarkomi gamintojų, platintojų ir vartotojų santykiai, o tinkamai juos reguliuojant visi subjektai tampa atsparesni krizėms. Greta tinkamai įgyvendinamo naujojo ES žiedinės ekonomikos veiksmų plano ir tęsiamos EESRK ir EK valdomos Europos žiedinės ekonomikos suinteresuotųjų subjektų platformos veiklos, pagrindiniai prioritetai yra šie: skatinti visapusišką strategiją dėl tvaraus vartojimo, kurti naujus rodiklius, kuriais būtų pakeistas netinkamai naudojamas BVP rodiklis, ir pritaikyti ES Stabilumo ir augimo paktą, kad juo būtų siekiama tvarumo ir gerovės.

4.13. Reikia atkurti visuomenę su tvirtesnėmis bendrus interesus tenkinančiomis paslaugomis, kaip numatyta SESV 14 straipsnyje, kuriame aptariamos bendrus ekonominius interesus tenkinančios paslaugos, prie SESV pridėtame Protokole Nr. 26 dėl bendrus interesus tenkinančių paslaugų ir ypač Europos socialinių teisių ramstyje, taip pat sveikatos priežiūros ir socialinėmis paslaugomis, elektroniniais ryšiais, viešuoju transportu, energetika, vandens ir atliekų surinkimu ir gretutine investicine programa.

4.14. Šiuolaikinės ekonominio vystymosi koncepcijos grindžiamos ne tik klestėjimo, pelningumo ir efektyvumo kriterijais, bet ir socialinių reikalų bei aplinkos apsaugos srityse taikomų reikalavimų paisymu, taip pat visų rūšių neigiamo išorinio poveikio ir rinkos nepakankamumo problemų šalinimu. Kaip rodo per neseniai kilusią COVID krizę įgyta patirtis, ekonomika taip pat turi būti atspari ir pakankamai tvirta, kad atlaikytų ateityje kilsiančius sukrėtimus. Todėl labai rekomenduojama spręsti su struktūriniu disbalansu susijusias problemas.

4.15. Šiuolaikinėje ekonomikoje taip pat būtina užtikrinti sklandų rinkos veikimą visuose jos segmentuose, įskaitant visai neseniai atsiradusias ekonomikos rūšis (virtualiąją, pasidalijamąją, žiedinę, skaitmeninę ekonomiką). Dėl šios priežasties taip pat palankiai vertinamas geriau veikiantis finansinis tarpininkavimas; ES kontekste tai visų pirma reiškia kapitalo rinkų sąjungos plėtojimą ir bankų sąjungos sukūrimą. Siekiant labiau remti perėjimą prie tvaresnės ekonomikos, taip pat reikia koreguoti apmokestinimo sistemą.

4.16. Bendroji rinka

4.16.1. Bendroji rinka yra Europos projekto kertinis akmuo. Veikianti bendroji rinka skatina konkurenciją, didina veiksmingumą, gerina kokybę ir padeda mažinti kainas. Europos bendroji rinka, be abejonės, yra vienas didžiausių ES laimėjimų. Todėl labai svarbu iširti, kaip, pasibaigus sveikatos krizei, vidaus rinkos veikimas gali paskatinti ekonomikos atsigavimą arba jam trukdyti.

4.16.2. Pastarojo meto COVID pandemijos metu vidaus rinkos darba ir vienybė patyrė sunkių išbandymų. Išaiškėjo kelios sritys, kuriose bendroji rinka labai smarkiai nukentėjo ir buvo paralyžuota, ypač laisvo asmenų judėjimo srityje. Neigiamas poveikis buvo padarytas ir tarpvalstybinių tiekimo grandinių tęstinumui. Tarpvalstybinės prekybos apimtys ES, palyginti su praėjusiais metais, sumažėjo dviženkliais skaičiais. Tačiau jos branduolys išliko ir veikia. Būtent šiuo metu bendrajai rinkai keliamas pagrindinis uždavinys – atkurti visus natūralius tarpvalstybinius srautus ES viduje ir panaikinti esamas bendrajai rinkai kylančias kliūtis, kurių visai neseniai ėmė netgi sparčiai daugėti, po šios krizės ėmus įgyvendinti kai kurias nacionalines strategijas ir koncepcijas.

4.16.3. Tai yra galimybė skatinti socialines inovacijas kaip ekonomikos atgaivinimo modelį, pasitelkiant bendrą kūrybą, bendrą projektavimą ir bendrą gamybą. Sudėtingoje socialinėje aplinkoje, kurioje kyla didžiulių socialinių iššūkių, vienintelis būdas yra sutelkti visus visuomenės turimus išteklius ir vadovaujantis įvairius sektorius apimančiu, daugiadiscipliniu požiūriu ieškoti sprendimų. Organizuota pilietinė visuomenė yra socialinių inovacijų katalizatorius – judėjimas, kuris padėjo kurti gerovės sistemas, suteikusias galimybę sukurti naujas politikos priemones, struktūras, produktus, paslaugas ir darbo metodus. Pilietinės visuomenės dalyvavimas dabar reikalingas labiau nei bet kada, tačiau tikros socialinės naujovės galimos tik dalyvaujant organizuotai pilietinei visuomenei.

4.16.4. Bendrosios rinkos strategija yra Europos projekto pagrindas. Ji sudarė sąlygas žmonėms, paslaugoms, prekėms ir kapitalui laisviau judėti ir suteikė galimybių Europos įmonėms, vartotojams ir darbuotojams. Reikia imtis priemonių, kad būtų visapusiškai išnaudotas visas bendrosios rinkos potencialas šalinant kliūtis. Be to, pasibaigus krizei ir atsižvelgiant į kitus besikeičiančios aplinkos aspektus, pavyzdžiui, skaitmeninimą, bendroji rinka turi visapusiškai prisitaikyti prie naujų idėjų ir verslo modelių. Todėl tikslas yra atkurti, atgaivinti ir pertvarkyti bendrąją rinką kaip ekonomikos atsigavimo priemonę. Vienas iš trumpalaikių veiksmų – neatidėliotinas sienų atvėrimas. Be to, reikia imtis trumpalaikių veiksmų dviem kryptimis: įtampos mažinimo ir postūmio ekonomikai ir našumui.

4.16.5. Dabar besiformuojančios nevienodos sąlygos tampa rimta problema. Valstybių narių skatinamųjų priemonių rinkiniai yra labai įvairūs ir (nepaisant valstybių narių gerų ketinimų sušvelninti paklausos šoką) tokia priemonių įvairovė lėmė nevienodas sąlygas skirtingose valstybėse narėse. Be to, reikia spręsti valstybės pagalbos klausimą ir išanalizuoti jį iš kiekvienos sektoriaus perspektyvos, nustatant, kaip trumpuoju ir ilguoju laikotarpiu šie veiksmai iškreips konkurenciją ir vienodas sąlygas.

4.16.6. Mums reikia našumo realiojoje ekonomikoje (tai reiškia darbo vietas, perkamąją galią ir pagrindinius produktus bei paslaugas). Šis našumas gali būti įvairių formų, jį gali užtikrinti skirtingi verslo modeliai, tačiau, jei norime išvengti tolesnio nelygybės didėjimo, turime imtis veiksmų šioje srityje. Šis postūmis – tai paramos priemonių paketai ir palanki aplinka mažosioms ir vidurinėms įmonėms (MVĮ) ir pramonei. Kaip žinome, MVĮ yra Europos ekonomikos pagrindas ir joms reikia konkrečios paramos, tačiau be papildomos naštos ar biurokratizmo. MVĮ negalės atsigaivinti be ES ir nacionalinės finansinės paramos. Šiuo atžvilgiu labai svarbios bus subsidijos, paskolos, likvidumo užtikrinimas, mokesčių paskatos, palankios sąlygos darbuotojams išlaikyti ir įdarbinti, bankroto teisės aktų peržiūra ir kita parama. Bankroto teisės srityje ES turėtų imtis teisėkūros veiksmų, kad dėl COVID-19 bankrutavusios mažosios įmonės galėtų greitai vėl pradėti veiklą. Šie veiksmai turėtų būti ribotos trukmės.

4.17. *Pramonės strategija*

4.17.1. Dauguma anksčiau minėtų aspektų apskritai visiškai tinka ir kalbant apie pramonės strategiją. Tačiau Europos pramonei kyla ne tik su bendrosios rinkos gerinimu susijęs uždavinys, bet ir, vietoj paslaugų, reikia numatyti esminius struktūrinius pokyčius, o tai ypač aktualu anglių kasybos ir daug anglies dioksido išskiriančios sunkiosios pramonės sektoriams.

4.17.2. Naujos Europos pramonės strategijos esmė – užtikrinti šiuolaikiškos bei stiprios Europos pramonės ir taikant klimato kaitos ir aplinkos apsaugos reikalavimus kylančių uždavinių sambūvį. EESRK yra įsitikinęs, kad tokį sambūvį įmanoma užtikrinti, o jei tai pavyks padaryti sėkmingai, tai gali būti visuotinis santykinis Europos pranašumas. Kita vertus, EESRK puikiai supranta ir atsižvelgia į tai, kad dėl šios pertvarkos bus patiriamos didžiulės išlaidos, taip pat pritaria, kad jos turėtų būti tinkamai sumažintos ir kompensuojamos, atsižvelgiant į ekonomines galimybes.

4.18. *Sveikatos priežiūros sistemos*

4.18.1. Svarbiausia, kad viena iš pagrindinių COVID-19 krizės pamokų yra ta, kad reikia stiprinti sveikatos priežiūros sistemas beveik visose Europos šalyse, visų pirma daugiausia dėmesio skiriant prevencijai. Dėl COVID-19 visų Europos valstybių sveikatos priežiūros sistemoms tenka didžiulė našta. Nors atsakomybė už sveikatos priežiūrą tenka valstybėms narėms, valstybių sienos viruso plitimo nesustabdo. Virusų plitimas daro poveikį visai Europai, tiek mūsų šalių viduje, tiek už jų ribų, o tai turi sanitarinių, socialinių ir ekonominių padarinių, dėl kurių reikia imtis bendrų atsakomųjų veiksmų Europos lygmeniu.

4.18.2. COVID-19 krizė atskleidė ES priklausomybę nuo medicinos reikmenų importo iš ES nepriklausančių šalių. Investicijos į sveikatos apsaugą, priežiūrą ir ilgalaikės priežiūros paslaugas, prevencinę sveikatos priežiūrą ir darbuotojų sveikatos ir saugos politiką, atsižvelgiant į visą gyvenimą trunkantį ciklą, yra būtinos ir ES institucijos turi jas remti.

4.18.3. COVID-19 krizė atskleidė, kad tarptautinės farmacijos įmonės turi didelę galią. Siekiant padidinti farmacijos pramonės nepriklausomumą, taip pat būtina įsteigti didelį Europos mokslinių tyrimų fondą naujiems vaistams ir vakcinoms kurti. ES institucijos turėtų turėti būtinus įgaliojimus koordinuoti būtiniausių medicinos ir apsaugos priemonių tiekimą, platinimą ir kainas bendrojoje rinkoje.

4.18.4. EESRK ragina priimti tokią cheminių medžiagų strategiją tvarumui užtikrinti, kuri užtikrintų žmogaus sveikatos ir aplinkos apsaugą ir kartu sumažintų pavojingų cheminių medžiagų poveikio riziką. Naujoji strategija turės visiškai atitikti Europos žaliąjį kursą.

4.18.5. Būtina atkurti keleivių pasitikėjimą transportu, ypač viešuoju transportu. Šiuo tikslu, be kita ko, reikėtų stiprinti keleivių sveikatos apsaugą (pvz., sumontuojant oro kondicionavimo sistemas, nustatant sergančius žmones, naudojant valymo ir dezinfekavimo priemones ir kt.). Šiuo požiūriu taip pat reikia peržiūrėti ir netgi sustiprinti keleivių teises (pvz., nustatant kompensaciją už atšauktą kelionę).

5. Stipresnė Europa pasaulyje

5.1. ES turi stiprinti ir remti savo globalią poziciją, kad pasaulio ekonomikoje ir politikoje ji galėtų atlikti didesnę ir strategiškai reikšmingesnę vaidmenį. Per pastarąjį dešimtmetį ši pozicija susilpnėjo. ES ekonomika turi potencialo geriau panaudoti savo lyginamuosius privalumus pasaulinėje prekyboje ir investicijų rinkoje, visų pirma pažangioje apdirbamojoje pramonėje ir inovatyviose paslaugose, siekdama tapti pasauline lydere. Šias pastangas turėtų papildyti geresnis ir veiksmingesnis ES atstovavimas pagrindinėse pasaulinėse organizacijose ir ES jose turėtų kalbėti vienu balsu. EESRK ragina Europos Komisiją dėti atitinkamas pastangas, kad 2021 m. darbo programoje būtų konkrečiau atspindėtas poreikis stiprinti ES pasaulines pozicijas.

5.2. ES turėtų toliau remti daugiašalį požiūrį į prekybą. Socialinių, darbo ir darnaus vystymosi standartų ⁽⁸⁾ įtraukimas į PPO ir kitų susijusių JT agentūrų taisykles galėtų iš esmės prisidėti kuriant naują, sąžiningą ekonominę tvarką ir teisingą bei pažangią globalizaciją. Kartu ji turėtų priešintis pastangoms nustatyti naujas kliūtis ir apribojimus pasaulio ekonomikoje.

5.3. Kaip vieną iš konkrečių COVID krizės pamokų, ES turėtų atidžiau apsvarstyti savo strateginio turto ir investicijų apsaugą ir sustiprinti tikrinimą tose srityse, kuriose kyla rizika, kad investicijų sandoris strateginiame sektoriuje bus politiškai netinkamai panaudotas.

5.4. Po „Brexit“ ES turėtų ne tik sutelkti dėmesį į savo darnos ir vienybės stiprinimą, bet ir atitinkamai atvejais nepamiršti tęsti plėtros proceso, kuris pastaruoju metu, nepaisant tam tikros pažangos, ypač susijusios su kurių Vakarų Balkanų šalių stojimu, šiek tiek vėluoja. Plėtra galėtų labai padėti panaikinti politinį ir ekonominį netikrumą ir padidinti stabilumą šioje Europos dalyje.

5.5. Per pastarąjį dešimtmetį geopolitinė padėtis pablogėjo, o tai susiję ir su teritorijomis, esančiomis arčiau ES išorės sienos. Siekiant remti stabilumą ir gerinti tarpusavio santykius su ES, turi būti tęsiama strateginės partnerystės ir įtraukios kaimynystės politikos iniciatyva. Ji turėtų lanksčiai reaguoti į naujas aplinkybes ir būti grindžiama bendra pagarba bei nauda, kurią ji teikia abiem pusėms.

5.6. Dėl kintančios geopolitinės padėties ir pastarojo meto migracijos krizės padarinių, taip pat dėl pablogėjusių išorės santykių pasaulyje ir daugybės naujų rizikingų reiškinių, ES vystomoji parama ir pagalba taip pat tapo įvairesnė. Kitoje DFP šiam tikslui numatyta labai padidinti finansinius išteklius ir tikimasi, kad į programą bus įtrauktas Europos plėtros fondas. EESRK remia šią veiklą ir pabrėžia, kad ypatingą dėmesį reikia skirti Afrikai, siekiant padėti šiam žemynui įveikti sudėtingą politinę, ekonominę, socialinę ir aplinkos situaciją.

5.7. Būtina atnaujinti ES geopolitinį strateginį vaidmenį skatinant pasaulinius taikos procesus, kad būtų atnaujintos ekonominio vystymosi galimybės ES kaimyninėse šalyse: Vakarų Balkanuose, EUROMED, Rytų šalyse partnerėse ir kitose nuo konfliktų kenčiančiose teritorijose.

⁽⁸⁾ Žr., pavyzdžiui, <https://www.ilo.org/global/standards/lang-en/index.htm>.

6. Europinės gyvenenos propagavimas

6.1. Socialinės priemonės

6.1.1. Be ekonomikos ir aplinkos klausimų, ES 2021 m. darbo programa turi apimti ir socialinį aspektą. Tai reiškia, kad svarbiausia, jog įgyvendinant šią programą, būtų kuriama socialinė ir tvari Europa. Šiuo požiūriu pilietinės visuomenės organizacijos taip pat atlieka svarbų vaidmenį. Tai yra galimybė skatinti socialines inovacijas kaip ekonomikos atgaivinimo modelį, pasitelkiant bendrą kūrybą, bendrą projektavimą ir bendrą gamybą. Sudėtingoje socialinėje aplinkoje, kurioje kyla didžiulių socialinių iššūkių, vienintelis būdas yra sutelkti visus visuomenės turimus išteklius ir vadovaujantis įvairius sektorius apimančiu, daugiadiscipliniu požiūriu ieškoti sprendimų. Organizuota civilinė visuomenė yra socialinių inovacijų katalizatorius.

6.1.2. Būtina plėtoti platesnį teisingo perėjimo (ne tik anglių pramonėje) supratimą ir visapusiškai įgyvendinti Europos socialinių teisių ramstį, kartu vykdant persikirstymo sistemų reformas, taip pat užtikrinant profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą bei lyčių lygybę.

6.1.3. Europos socialinių teisių ramsčio (ESTR) įgyvendinimas Europos lygmeniu visose valstybėse narėse yra svarbus žingsnis siekiant aktyviai pradėti aukštynkryptės socialinės konvergencijos procesą. Komisijos politinėse gairėse buvo numatyta užtikrinti teisingą perėjimą prie žaliosios socialinės rinkos ekonomikos visiems. Atsižvelgdama į tai, Komisija parengė veiksmų gaires „Tvirta socialinė Europa teisingai pertvarkai užtikrinti“, kuriuo vadovaudamasi ES šalys, regionai ir partneriai iki 2020 m. lapkričio mėn. rengia diskusijas dėl konkrečių išpareigojimų įgyvendinti ramstį, siekiant skatinti pažangą ES, nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis⁽⁹⁾. Komisija, remdamasi gauta medžiaga, 2021 m. pradžioje parengs veiksmų planą dėl socialinių teisių ramsčio įgyvendinimo. Veiksmų gairių priede pateikiami papildomi pasiūlymai 2021 m. Tai – vaiko garantijų sistema, socialinės ekonomikos veiksmų planas, strategija dėl negalios ir ilgalaikė kaimo vietovių vizija⁽¹⁰⁾.

6.1.4. Vadovaudamasi gairėmis, Komisija surengė pirmojo etapo, o vėliau antrojo etapo konsultacijas su socialiniais partneriais dėl teisingo minimalaus darbo užmokesčio⁽¹¹⁾. EESRK laukia galimos būsimos Komisijos teisinės iniciatyvos dėl deramo teisingo minimalaus darbo užmokesčio. Šia iniciatyva turėtų būti siekiama užtikrinti, kad visose ES valstybėse narėse darbuotojams mokamas minimalus darbo užmokestis užtikrintų jiems deramą gyvenimo lygį. EESRK palankiai vertina tai, jog Komisija pripažįsta, kad galima imtis veiksmų ES lygmeniu siekiant didinti kolektyvinių sutarčių įtaką padedant užtikrinti minimalaus darbo užmokesčio pakankamumą ir nustatyti jo taikymo apimtį, taip pat kad ES veiksmai minimalaus darbo užmokesčio srityje turėtų apimti kolektyvinių sutarčių skatinimo, ypač sektorių lygmeniu, priemones⁽¹²⁾.

6.1.5. ES socialinis aspektas yra sudėtingas dėl to, kad norint jį sustiprinti reikia parengti valdymo mechanizmus, kurie sudarytų sąlygas skirtinguose sektoriuose veikiantiems subjektams spręsti problemas kolektyviai. Svarbų vaidmenį atlieka socialinis dialogas. Stiprus socialinis atsivargimas taip pat reiškia geresnes galimybes patekti į profesines sąjungas ir geresnę apsaugą. Reikėtų remti kolektyvines derybas ir demokratiją darbo vietoje. ES ir valstybės narės turi remti socialinius partnerius, siekiant reikšmingai padidinti kolektyvinių derybų aprėptį. Būtina stiprinti atstovavimą ir savarankiškumą, taip pat labiau susieti Europos ir nacionaliniu lygmenimis taikomą socialinį dialogą. Be to, reikia dar patobulinti socialinių partnerių pajėgumus ir dalyvavimą formuojant politiką, taip pat užtikrinti stabilų ir subalansuotą darbo santykių sistemą. EESRK mano, kad Komisija, nesikišdama į nacionalinės kompetencijos sritis, turėtų peržiūrėti Pokyčiams ir restruktūrizavimui numatyti skirtą ES kokybės sistemą ir pasiūlyti teisinį pagrindą konkrečioms sistemos sąlygoms, susijusioms su darbuotojų dalyvavimu⁽¹³⁾, kad būtų pagerintas darbuotojų dalyvavimas siekiant spręsti problemas, susijusias su žaliuoju kursu ir skaitmeninės transformacijos procesu.

6.1.6. EESRK primygtinai ragina Komisiją reformuoti Europos Sąjungos ekonomikos valdymą. EESRK yra įsitikinęs, kad reikia a) tam tikrų valdymo permainų, t. y. būtinai specialūs valdymo mechanizmai, kad būtų galima greičiau spręsti neatidėliotinas problemas, taip pat spręsti sudėtingus probleminius klausimus. Tokie mechanizmai turėtų susieti ES ir

⁽⁹⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_20

⁽¹⁰⁾ Tvirta socialinė Europa teisingai pertvarkai užtikrinti

⁽¹¹⁾ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1226&furtherNews=yes&newsId=9696>

⁽¹²⁾ Šiuo metu rengiama nuomonė SOC/632. Deramas minimalus darbo užmokestis visoje Europoje.

⁽¹³⁾ CCM/124. Pokyčiams ir restruktūrizavimui numatyti skirta ES kokybės sistema (OL C 19, 2015 1 21, p. 50).

valstybių narių valdymo lygmenis, o ne pakeisti veiksmus bet kuriame iš jų; b) tam tikrų pokyčių integruojant DVT į ES ekonominės ir socialinės stebėsenos bei biudžeto sudarymo procesus. Šiuo atžvilgiu Europos semestrai būtų galima taikyti naujus, patobulintus, išmatuojamus ir papildomus socialinius, ekonominius ir aplinkosauginius rodiklius, kad būtų galima stebėti ir sekti visus Europos socialinių teisių ramsčio aspektus ir principus bei 17 DVT⁽¹⁴⁾.

6.1.7. EESRK palankiai vertina paskelbtą pasiūlymą 2021 m. pagerinti platformų darbuotojų darbo sąlygas. Tačiau EESRK apgailestauja, kad Komisijos komunikate⁽¹⁵⁾ tiesiogiai nenagrinėjamas daug platesnis įtraukios ir teisingos pertvarkos uždavinys. Komitetas pabrėžia, kad reikia parengti plataus užmojo veiksmų planą, kuriuo valstybės narės būtų skatinamos vykdyti savo pažadus dėl Europos socialinių teisių ramsčio deklaracijos⁽¹⁶⁾.

6.1.8. Naujas darbo apibrėžimas yra itin svarbus ekonomikos atgaivinimo po COVID-19 krizės etape. Tiek privačiame, tiek viešajame sveikatos ir priežiūros sektoriuose našumo augimo siekis prieštaravo paslaugų kokybei ir pakenkė darbo patirčiai, o tai turėjo labai rimtų pasekmių sveikatos krizės metu daugumoje ES šalių. Perėjus prie paslaugomis grindžiamos veiklos būtų sukurta darbuo įmlesnė ekonomika, kuri atsvertų darbo vietų šiuose sektoriuose nesaugumą, skatintų didesnę užimtumą ir sugrąžintų darbo vietas į realiąją ekonomiką. Todėl būtina įgyvendinti politiką, kuria būtų remiamas kokybiškas darbas darbuo imliuose sektoriuose, kuriuose teikiamos aukštos kokybės paslaugos.

6.1.9. EESRK tebėra susirūpinęs dėl to, kad skurdas apskritai ir dirbančiųjų skurdas tebėra didelė problema daugelyje valstybių narių. ES ir valstybių narių lygmeniu reikia ne tik didinti darbo užmokestį, bet ir taikyti visapusišką požiūrį, įskaitant veiksmus, kuriais siekiama užtikrinti tinkamų minimalių pajamų sistemas, bendruosius minimalius standartus nedarbo draudimo srityje ir veiksmingas aktyvios įtraukties sistemas, kurias papildytų būtinos ir įgalinančios socialinės paslaugos. Taip pat reikia gerai veikiančių darbo rinkų, valstybinių užimtumo tarnybų ir aktyvios darbo rinkos politikos⁽¹⁷⁾.

6.1.10. EESRK pritaria Komisijos 2020–2025 m. lyčių lygybės strategijai ir rekomenduoja Komisijai priimti lyčių aspekto integravimo strategijas visose programavimo bei valdymo įstaigose ir tarpsektorinį požiūrį į lyčių lygybę. Ši strategija turėtų būti įgyvendinama kartu sprendžiant COVID-19 poveikio problemą, taikant konkrečiai pritaikytas tikslines atsakomąsias politikos priemones. Komitetas atkreipia dėmesį į Komisijos ketinimą pasiūlyti teisėkūros iniciatyvą dėl privalomų darbo užmokesčio skaidrumo priemonių. Sprendžiant nevienodo darbo užmokesčio ir kitus lyčių nelygybės klausimus, reikėtų suteikti daugiau socialinio pripažinimo ir ekonominės vertės darbams bei sektoriams, kuriuose paprastai įdarbinama daugiau moterų, dažnai per mažai mokama ir jie yra nepakankamai vertinami.

6.1.11. Svarbu ir toliau spęsti ir mažinti socialinius pandemijos padarinius, kurie itin juntami pagrindinėse transporto, kelionių ir turizmo srityse.

6.2. Migracija ir laikotarpis pasibaigus COVID-19 krizei

6.2.1. Susidaro įspūdis, kad prasidėjus COVID-19 pandemijai, dėl kurios nacionalines sveikatos priežiūros sistemas išstiko milžiniška tragedija ir žlugo visų šalių ekonomika, migracijos klausimas išnyko iš darbotvarkės, o visuomenė tapo tam šiek tiek abejinga. Net ir kilus dabartinei krizei, prieglobsčio prašytojų negalima palikti likimo valiai. Pagrindinės apsaugos teisės yra Europos vertybių pagrindas ir jų negalima ignoruoti, kai jas sunku apsaugoti.

7. Naujas postūmis Europos demokratijai

7.1. Europos Sąjunga sukurta remiantis bendromis Europos vertybėmis, kurios yra nediskutuotinos jokiais aplinkybėmis: pagarba žmogaus orumui ir žmogaus teisėms, laisvė, demokratija, lygybė ir teisinės valstybės principas. Šių vertybių negalima pamiršti ir tada, kai ES ir jos valstybėse narėse susiklosto ekstremalioji situacija ir joms iškyla

⁽¹⁴⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/documents/resolution/european-economic-and-social-committees-contribution-2020-commissions-work-programme-and-beyond>

⁽¹⁵⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1600965538199&uri=CELEX:52020DC0102>

⁽¹⁶⁾ INT/897. Pramonės strategija (žr. šio Oficialiojo leidinio p. 108).

⁽¹⁷⁾ Šiuo metu rengiama EESRK nuomonė SOC/632 „Deramas minimalus darbo užmokestis visoje Europoje“, EESRK nuomonė SOC/583 <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/common-minimum-standards-field-unemployment-insurance-eu-member-states-concrete-step-towards-effective-implementation> (OL C 97, 2020 3 24, p. 32) ir EESRK nuomonė „Europos pagrindų direktyva dėl minimalių pajamų“ (OL C 190, 2019 6 5, p. 1).

ekonominių ir socialinių sunkumų. Nors atsakas į dabartinę krizę turi būti nedelsiamas ir reikalingos tam tikros išskirtinės ir ribotos trukmės priemonės, jos negali prieštarauti teisinės valstybės principams ir negali kelti pavojaus demokratijai, valdžių padalijimui ir pagrindinėms Europos piliečių teisėms. EESRK primygtinai reikalauja, kad visos šios srities politikos priemonės visiškai atitiktų mūsų bendras vertybes, nustatytas ES sutarties 2 straipsnyje.

7.2. Vykstant šiam naujam atsigavimo ir atstatymo procesui, EESRK tikisi, kad būsima konferencija dėl Europos ateities galbūt suteiks galimybę sustiprinti ir pagilinti ES institucinę struktūrą ir užtikrinti tikrą ES projekto atsinaujinimą, kad Europa galėtų atremti ateinančių dešimtmečių iššūkius.

7.3. COVID-19 krizė atskleidė institucijų ribotumą ir dabartinės Europos Sąjungos trūkumus, kartu parodydama, kad nedelsiant reikia veiksmingos ir efektyvios Sąjungos. Reikia naujos Europos Sąjungos tvarkos, apimančios daugiau nei ES bendrąją rinką, siekiant labiau integruotos Europos su tikru fiskaliniu pajėgumu, o pagrindinis jos tikslas – pagerinti visų piliečių gyvenimo ir darbo sąlygas. Dėl šių priežasčių EESRK mano, kad konferencijos proceso metu turėtų būti atsižvelgiama į esamas ES gaivinimo priemones ir jau nusistovėjusį solidarumą, kartu užtikrinant tvarumą aplinkos atžvilgiu, ekonomikos plėtrą, socialinę pažangą, saugumą ir demokratiją. EESRK pabrėžia, kad nepaisant pandemijos, pilietinės visuomenės organizacijų, tiesioginių socialinių partnerių ir išrinktų atstovų dalyvavimas turėtų išlikti konferencijos prioritetu, ir nekantrauja pradėti konferenciją, siekdamas kartu su visais ES piliečiais sukurti demokratiškesnę, veiksmingesnę ir atsparesnę Sąjungą. EESRK mano, jog Komisija turėtų užtikrinti, kad Konferencija būtų atvira visiems galimiems rezultatams, įskaitant pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, Sutarties pakeitimų inicijavimą ar kitus veiksmus.

7.4. EESRK nuomone, dezinformacija kelia tiesioginę grėsmę ne tik žmonių gebėjimui priimti faktais pagrįstus politinius sprendimus, bet ir Europos integracijos projektui, taigi ir Europos Sąjungos vienybei, klestėjimui ir pasaulinei įtakai. ES demokratinių sprendimų priėmimo gebėjimų silpnėjimas yra naudingas įvairioms užsienio jėgoms, taip pat ekstremistų grupuotėms, kurios priešinosi Europos bendradarbiavimui ir didesnei sanglaudai. EESRK norėtų pareikšti, kad tvirtai remia dabartines ES pastangas kovojant su dezinformacija, skleidžiama ES viduje ir iš išorės, ir primygtinai ragina Komisiją užtikrinti, kad būtų visapusiškai laikomasi dezinformacijos praktikos kodekso ir įgyvendinami tolesni su tuo susiję reguliavimo veiksmai, kad būtų toliau plėtojama neseniai sukurta vadinamoji skubaus perspėjimo sistema ir Strateginės komunikacijos grupės žvalgybos padaliniai, taip pat išplėsti Europos išorės veiksmų tarnybos kovos su dezinformacija veiksmai, kartu gerokai išplečiant ES veiksmus prieš ES viduje skleidžiamą dezinformaciją⁽¹⁸⁾.

7.5. EESRK tvirtai remia Europos Komisijos pasiūlymą parengti Europos veiksmų planą demokratijos srityje, kuris turėtų būti visapusiškas ir tęstinis, suteikiantis galimybę įgyvendinti pokyčius, užtikrinamas finansine parama ir tarpinstituciniu koordinavimu. ES veiksmų planu demokratijos srityje ir susijusiomis būsimomis iniciatyvomis turėtų būti stengiamasi nuveikti daug daugiau siekiant laisvos ir pliuralistinės žiniasklaidos ir kokybiškos nepriklausomos žurnalistikos, veiksmingo socialinių medijų reguliavimo, ypač siekiant kovoti su dezinformacija ir numatant politinės reklamos internete ir atsakomybės už turinį reguliavimą, modernizuoto rinkimų proceso ir balsavimo teisėmis negalinčių pasinaudoti grupių, visų pirma neįgaliųjų, įtraukimo, taip pat plačiu mastu vykdomo pilietinio ugdymo apie Europos Sąjungą ir jos demokratinių procesų visose valstybėse narėse. EESRK primena savo pasiūlymą dėl plataus užmojo ES komunikacijos, švietimo ir visuomenės informavimo apie pagrindines teises, teisinės valstybės principą ir demokratiją strategijos⁽¹⁹⁾.

7.6. Reikia imtis tolesnių veiksmų siekiant laisvos ir pliuralistinės žiniasklaidos ir kokybiškos nepriklausomos žurnalistikos, taip pat veiksmingai reglamentuoti socialinius tinklus, ypač siekiant kovoti su dezinformacija, be kita ko, reglamentuojant internetines politines reklamas ir atsakomybę už turinį.

7.7. Geresnis reglamentavimas ir prognozė

7.7.1. EESRK toliau ragina peržiūrėti geresnio reglamentavimo darbotvarkę, į kurią integruojama „tvarumo patikra“, siekiant užtikrinti, kad visais ES teisės aktais ir politikos kryptimis būtų prisidedama prie DVT įgyvendinimo.

⁽¹⁸⁾ SOC/630. Kampanijų poveikis dalyvavimui politinių sprendimų priėmimo procese (OL C 311, 2020 9 18, p. 26).

⁽¹⁹⁾ OL C 282, 2019 8 20, p. 39 ir Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai ir Tarybai „Tolesnis teisinės valstybės stiprinimas Sąjungoje. Esama padėtis ir galimi tolesni veiksmai“, 2019 m. balandžio 3 d.

7.7.2. EESRK yra įsipareigojęs prisidėti prie to, kad nauja Ateičiai tinkamo reglamentavimo platforma, kuria pakeičiama REFIT platforma, būtų sėkminga ir palankiai vertina sustiprintą EESRK vaidmenį šioje platformoje, susijusį su dalyvavimu, atstovavimu ir indėliu. Valstybės narės ir pilietinės visuomenės atstovai naujoje platformoje galės dirbti siekdami supaprastinti ir sumažinti nereikalingą reglamentavimo našta ir parengti Europą naujiems sunkumams ateityje, pavyzdžiui, skaitmeninimui. COVID-19 krizė atskleidė, kad svarbu kurti politiką ir didinti pajėgumus taip, kad jie tiktų šalinant ateityje galinčius kilti neaiškumus.

7.7.3. EESRK primena, kad geresnis reglamentavimas negali pakeisti politinių sprendimų ir dėl jo jokių atveju neturi sumažėti nei reguliavimo, nei socialinės, aplinkos ir vartotojų bei pagrindinių teisių apsaugos lygis. EESRK ragina Komisiją persvarstyti geresnio reglamentavimo priemonių rinkinio gaires ir kriterijus, kad į vertinimo procesus būtų įtraukti programoje „Horizontas 2030“ nustatyti darnaus vystymosi tikslai (DVT). Tvarumo kontrolės principas turėtų būti aiškiai įtrauktas į geresnio reglamentavimo priemonių rinkinį. EESRK pakartoja savo raginimą užtikrinti, kad ES poveikio vertinimo ekosistema būtų toliau tobulinama, kad pagerėtų jos kokybė, o kuriant bei įgyvendinant teisės aktus būtų sudaromos palankios sąlygos aktyviam organizuotos pilietinės visuomenės dalyvavimui ⁽²⁰⁾.

7.7.4. Siekiant sustiprinti dalyvaujamają demokratiją, EESRK siūlo Komisijai sujungti viešas konsultacijas (dėl jų ribotumo) su suinteresuotųjų subjektų, kaip antai socialinių partnerių ir organizuotos pilietinės visuomenės, *ad hoc* apskritojo stalo diskusijomis.

7.7.5. Turėtų būti sustiprintas pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimas atliekant poveikio vertinimą ir strateginį prognozavimą, siekiant užtikrinti, kad rengiant būsimus teisės aktus bei politiką naujomis aplinkybėmis po COVID-19 būtų atsižvelgiama į praktinę patirtį ir žinias.

7.7.6. Pačios pilietinės visuomenės organizacijos yra vienos iš nelygybės ir sistemos trūkumų aukų. Dažnai riboti ir nepastovūs išteklių kelia grėsmę dabartiniams ir būsimam jų gebėjimui patenkinti poreikius. Šį klausimą reikia spręsti užtikrinant pilietinės visuomenės organizacijoms finansavimo mechanizmus. Komisijos darbo programa 2021 m. – t. y. laikotarpiui po krizės – didelė galimybė peržiūrėti ES bendradarbiavimą su pilietinės visuomenės organizacijomis atsižvelgiant į tvaresnę ir struktūrinę finansinę pagalbą ir projektų finansavimą.

2020 m. liepos 16 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Luca JAHIER

⁽²⁰⁾ Nuomonė INT/886. Geresnis reglamentavimo vertinimas (O L C 14, 2020 1 15, p. 72).